

нормативно-правових актів, направлених на охорону земель. Від того, наскільки повно і всебічно питання охорони земель урегульовані в законодавчих актах, залежатиме ефективність їх охорони. Норми права діють з набранням чинності закону, який містить ці норми, а не з моменту вчинення винним правопорушення.

Охорона земель досягається не тільки за допомогою санкцій, а й за допомогою матеріальних стимулів. Як ті, так і інші зацікавлюють, заохочують до цього. Засоби охорони, які стимулюють належну поведінку, зі зростанням рівня свідомості і вихованості людей будуть поступово витіснити і замінити собою міри відповідальності, тобто засоби охорони стримуючого характеру.

Отже, поняття охорони не зводиться лише до відповідальності, воно значно ширше. Притягнення до відповідальності — це лише частина великої і важливої проблеми охорони земель. Тому вважається принципово неправильним зводити правову охорону земель до тієї чи іншої форми відповідальності. У цьому випадку вся величезна і надзвичайно важлива правова, економічна та організаційна діяльність як самих власників землі, землекористувачів, так і відповідних державних органів щодо запобігання порушенням в галузі охорони земель залишається нібито в тіні, а на передній план висувається примусовість права.

Економіко-правова система України передбачає здійснення контролю за використанням та охороною земель. Земельний контроль є одним із важливих засобів реалізації конституційного положення про визнання земель «основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави».

Відповідно до Земельного кодексу України, контроль за використанням та охороною земель полягає в забезпеченні додержання земельного законодавства України всіма суб'єктами відповідних суспільних відносин: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та громадяни [1]. Контроль має на меті попередження та виявлення правопорушень, вжиття заходів впливу на порушників і поновлення порушених прав землевласників і землекористувачів.

Форми контролю за використанням та охороною земель включають у себе державний контроль (система заходів і процедур, які здійснюються компетентними державними органами для забезпечення додержання земельного законодавства та норм); самоврядний контроль (форма контролю, що здійснюють органи місцевого самоврядування, які відповідають за дотримання земельних норм і правил на своїй території); громадський контроль (участь громадських організацій і громадян у контролі за використанням та охороною земель, яка може включати в себе публічні обговорення, звернення до компетентних органів та інші дії, спрямовані на забезпечення виконання земельних правил).

Список використаних джерел: 1. *Земельний кодекс України* / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>. 2. *Конституція України* / Офіс Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>

УДК 330.341.4: 338.33

Лазаренко В.І., доктор філософії в галузі економіки, завідувач відділу економіки природокористування в агросфері

Інститут агроєкології і природокористування НААН, м. Київ, Україна

ПОВЕДІНКОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЯК ШЛЯХ ВІДНОВЛЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ АГРОСФЕРИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Ключові слова: *поведінкова економіка, екологічно безпечне виробництво, сталий розвиток, поведінка індивіда, сільське господарство, продовольча безпека.*

Поведінковий інструментарій в економіці природокористування використовує методи і прийоми, спрямовані на вплив на економічну поведінку людей, зокрема, на їх рішення щодо використання та охорони природних ресурсів. Цей інструментарій враховує психологічні та

соціальні фактори, що впливають на рішення людей, а також ставить за мету змінити їхню поведінку в більш сталій та екологічно відповідальній спрямованості [1-3].

Деякі з поведінкових інструментів, що застосовуються в економіці природокористування, включають:

1. Системи фінансових стимулів: це може включати в себе оподаткування та платежі за забруднення або використання природних ресурсів. Наприклад, при використанні екологічно шкідливих матеріалів або технологій, підприємства можуть бути обкладені вищими податками, тим самим стимулюючи їх перехід до більш екологічно чистих альтернатив.

2. Інформаційні кампанії: це може бути надання споживачам інформації про екологічні наслідки їхніх виборів, а також про можливість зменшити негативний вплив шляхом зміни своїх поведінкових звичок. Наприклад, розміщення інформації на упаковках товарів або проведення масових медіа-кампаній, щоб підвищити свідомість споживачів про екологічні проблеми.

3. Нормативні зміни: урядові регулювання та законодавчі кроки можуть впливати на природокористування шляхом встановлення норм та вимог стосовно сталості та екологічної відповідальності. Наприклад, встановлення норм щодо викидів забруднюючих речовин або обмеження вилову риби.

4. Соціальні норми та пресолономічні механізми: використання соціального тиску та взаємодії в групах може мати великий вплив на поведінку людей. Наприклад, створення громадської свідомості про природні проблеми та поширення позитивних соціальних норм щодо їх розв'язання.

Ці інструменти можуть використовуватися окремо або в комбінації для досягнення більш сталого та екологічно відповідального природокористування. Важливе значення в ефективності такого інструментарію має аналіз поведінки споживачів та їх мотивацій, а також врахування контекстуальних факторів, що впливають на прийняття рішень.

Післявоєнне відновлення ресурсів агросфери вимагає впровадження спеціального поведінкового інструментарію, який сприятиме сталому відновленню природних ресурсів і забезпечуватиме стійкий розвиток аграрного сектору. Основні компоненти поведінкового інструментарію для післявоєнного відновлення ресурсів агросфери включають:

– *Екологічна свідомість та освіта*: Забезпечення екологічної свідомості серед сільськогосподарських працівників, а також ведення освітніх кампаній та тренінгів з питань збереження та використання природних ресурсів.

– *Застосування екологічно безпечних технологій*: Використання сучасних технологій, які дозволяють зменшити витрати ресурсів, таких як енергія, вода, добрива, та мінімізувати вплив на навколишнє середовище.

– *Використання сталих сільськогосподарських практик*: Фермери повинні використовувати методи господарювання, які зберігають і підтримують ґрунти, зменшують використання пестицидів та хімічних добрив, та підтримують біологічне різноманіття.

Цей поведінковий інструментарій сприятиме створенню сталої агросфери, яка забезпечуватиме стійкий розвиток сільськогосподарського сектору, збереження природних ресурсів та збільшення врожайності.

Список використаних джерел: 1. *Kahneman, D.* (2003). Maps of bounded rationality: Psychology for behavioral economics. *The American economic review*. Vol. 93 (5), Pp. 1449–1475. 2. *Tversky, A.* (1971). Belief in the law of small numbers. *Psychological Bulletin*, № 76 (2). Pp. 105–110. 3. *Simon, H.* (1955). Behavioral Model of Rational Choice. *Quarterly Journal of Economics*, vol. 69. Pp. 99–118.